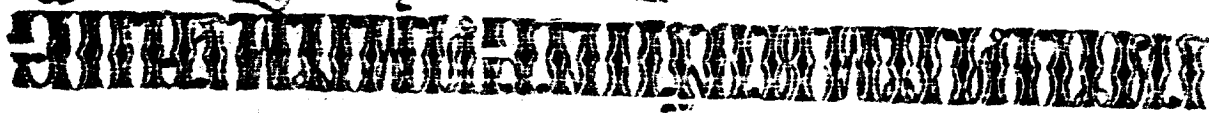

๗

เล่ม ๑๕ แผ่นที่ ๑๔ วันที่ ๓ กรกฎาคม วันโกสจันทร์ ศก ๑๑๗ น้ ๑๔๘

สารบัญ

โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ

หนังสือสัญญา ทาง พระราชไมตรี	ทาง คำ ขาย	
แตร การ เติ น เวื่อ	ใน ระหว่ าง ก รุง สยาม กับ ก รุง	
ยี่ มุ่น ทำ ที่ ก รุง เทพ ๑		น้ ๑๔๘
พระ ราชา คณะ เเปลี่ยน พระ อาราม		น้ ๑๕๔
แจ้ง ความ กระทรวง นหาค ไทย		น้ ๑๕๕
แจ้ง ความ กระทรวง ธรรมการ		น้ ๑๕๖
แจ้ง ความ สภา อุณาโลม แดง		น้ ๑๕๘
ข่าว ตาย		น้ ๑๕๘
ข่าว พระ ราชทาน เพลิง		น้ ๑๖๐
พระ ราชทาน หีบ ศีลา น้ เพลิง		น้ ๑๖๐
ส่ง เครื่อง ษมาศ ไป พระ ราชทาน		น้ ๑๖๐
ย่อคำ พิพากษาคดี ด้ม ตะลาย		น้ ๑๖๐
รายงาน กระทรวง ธรรมการ		น้ ๑๖๑

หนังสือสัญญา ทาง พระราชไมตรี

ทาง คำ ขาย แตร การ เติ น เวื่อ

ใน ระหว่ าง ก รุง สยาม กับ ก รุง ยี่ มุ่น

ทำ ที่ ก รุง เทพ ๑

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ วันโกสจันทร์ ศก ๑๑๖

ได้ แตร เเปลี่ยน วาตีไฟ ต่อ กัน ที่ ก รุง เทพ ๑

วันที่ ๓๑ พฤษภาคม วันโกสจันทร์ ศก ๑๑๗

สมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม แตร สมเด็จพระเจ้ากรุงยี่มุ่น มี พระราชประสงค์ เสมอ กัน ที่ จะ เกื่อ กุด ทาง พระราชสัมพันธ์ มิตร ทาง คำ ขาย แตร ทาง เติ น เวื่อ ซึ่ง มี อยู่ โดย ฉาคุช ใน ระหว่ าง สอง พระนคร กับ อาณา ประชาชน ทั้ง สอง ประเทศ นั้น ให้ ถาวร วัฒนา การ ยิ่ง ขึ้น จึง ได้ ตกลง ที่ จะ ทำ หนังสือสัญญา ฉบับ นี้ เพื่อ ประโยชน์ นี้ แตร ได้ ทรง แตร ตั้ง ผู้ มี อำนาจ เต็ม ทั้ง สอง ฝ่าย คือ

ฝ่าย ส้มเต๋จ พระเจ้ากรุง สยาม นั้น พระเจ้า
 น้องชายเธอ กรมหลวงเทเวศร์วงษ์โร ประการ
 ทัศนากษัตริย์ เครื่อง ราช อิศริยาภรณ์ มหาจักรกรี
 ชั้น ที่ ๑ เครื่อง ราช อิศริยาภรณ์ อาทิตย
 อุไทย ฯลฯ เสนาบดี ว่า การ ต่าง ประเทศ ของ
 ส้มเต๋จ พระเจ้ากรุง สยาม

ฝ่าย ส้มเต๋จ พระเจ้ากรุง ยี่มุ่น นั้น อินะคะก็
 มั่นชิโร ไชยกอย ราชทูต ของ ส้มเต๋จ พระเจ้ากรุง
 ยี่มุ่น ณ พระราช สำนัก ของ ส้มเต๋จ พระเจ้า
 กรุง สยาม

ผู้ ซึ่ง เมื่อได้ ส่ง หนังสือ มอบ อำนาจ ให้ตรวจ
 ดู ซึ่ง กัน แล กัน แล ได้ เห็น เปน อัน ถูก ต้อง แบบ
 อย่าง ดี แล้ว ได้ ปฤกษา ตก ลง กัน ว่า สัญญา
 เปน ข้อ ดัง ต่อไปนี้

ข้อ ๑

กรุง สยาม กับ กรุง ยี่มุ่น จะ ต้อง มีความ
 ลงบราบ คาบ เรียบร้อย กัน อยู่ เสมอ แล จะต้อง
 เบนไมตรี กัน อยู่ เปน นิจนิรันดร แล คน ใน บังคับ
 ของ ประเทศ ที่ ทำ สัญญา ใหญ่ นี้ ฝ่ายใด ฝ่าย
 หนึ่ง จะ ต้อง ได้ รับ ความ ค้ำ ครอง บ้อง กัน โดยเต็ม
 ที่ ทั้ง หมด ใน กาย ตัว แล ทรัพย์ สัมบัติ ซึ่ง อยู่
 ใน อาณาจักร แล อาณา เขต ของ ประเทศ อีก
 ฝ่าย หนึ่ง นั้น ตาม กฎหมาย ที่ได้ ตั้ง ไว้ ใน เมือง นั้น

ข้อ ๒

จะ ต้อง เปน การ สดวก ตาม อำเภอ ใจ
 แก่ ประเทศ ที่ ทำ สัญญา นี้ ฝ่ายใด ฝ่าย หนึ่ง ซึ่ง
 จะ ตั้ง กอง สู้ เชน อรธาต กอง สู้ ไร่ กอง สู้ แล พนักงาน
 กอง สู้ ทั้ง หาย ให้ ไป อยู่ ณ เมือง แล ทำ เรือ
 ใน อาณาจักร แล อาณา เขต ของ ประเทศ อีก
 ฝ่าย หนึ่ง ซึ่ง ได้ ยอม ให้ พนักงาน กอง สู้ ของ
 ประเทศ อื่น ใด ๆ ไป ตั้ง อยู่ แต่ อย่าง ไร ก็ ดี กอง สู้
 เชน อรธาต กอง สู้ ไร่ กอง สู้ แล พนักงาน กอง สู้
 เช่น นี้ จะ ต้อง ไม่ เข้า ทำ การ ตาม ตำแหน่ง ไป ก่อน

จน กว่า รัฐบาล ซึ่ง ผู้ นั้น ได้ มา ถึง ได้ เห็น ชอบ
 แล ยอม รับ ตาม ขรรมนิยม แล้ว จึง จะ ทำ การ ได้
 พนักงาน กอง สู้ ทั้ง หาย นี้ จะ ต้อง มี เกียรติยศ
 มี ประโยชน์ แล มี การ ยก เว้น ทุก อย่าง ซึ่ง ให้ มี
 อยู่ ฤจะ ได้ ให้ มี แก่ กอง สู้ ทั้ง หาย ของ ประเทศ
 ซึ่ง ไป รด ให้ ได้ ประโยชน์ อย่าง ยิง

ข้อ ๓

คน ใน บังคับ ของ ประเทศ ที่ ทำ สัญญา
 ใหญ่ นี้ ถ้อย ที่ ต่าง ฝ่าย ต่าง ที่ จะ เข้า ไป อยู่
 แล อาศัย รย ณ แห่ง ใด ๆ ใน อาณา จักร แล อาณา
 เขต ของ ประเทศ อีก ฝ่าย หนึ่ง ซึ่ง คน ใน บังคับ
 ฤ ชาว เมือง ของ ประเทศ ที่ ไป รด ให้ ได้ ประโยชน์
 อย่าง ยิง ใน เรื่อง นี้ ได้ รับ อนุญาต ให้ เข้า ไป อยู่
 แล อาศัย ณ ที่ นั้น คน เหล่า นี้ เมื่อ อยู่ ใน ที่ นั้น
 จะ จ้าง คน ไร่ แล จะ เข้า อยู่ ใน เรือน โรง ทำ งาน ร้าน
 แล โรง เก็บ สิ้น ค่า ได้ แล จะ ค่า ขาย เปน การ ขาย
 มาก ๆ ฤ ขาย ปลัด ใน ที่ นั้น ก็ ได้ ทุก อย่าง
 ใน สิ่ง ของ ที่ เกิด ขึ้น ก็ ดี ที่ ทำ ขึ้น ก็ ดี ทั้ง ที่ เปน
 สิ้น ค่า ก็ ด้วย เหมือน กัน ไม่ ต้อง เสีย ภาษี อากร
 ค่า ขรรมนิยม ฤ ค่า อไร ๆ ยิ่ง กว่า ที่ คน ใน
 บังคับ ฤ ชาว เมือง ประเทศ ซึ่ง ไป รด ให้ ได้
 ประโยชน์ อย่าง ยิง ได้ เสีย อยู่ ทุก วัน นี้ ฤ ที่
 จะ ได้ เสีย ต่อ ไป ใน ภาย น้า

ใน ลาว ทั้ง ปวง ที่ เกี่ยว กับ ที่ จะ เดิน ทาง ไป มา
 กับ การ ค่า ขาย แล การ ที่ ตั้ง บ้าน เรือน อยู่ ก็ ดี
 แล ที่ เกี่ยว กับ อำนาจ ที่ จะ จ้าง ทำ อย่าง ใน กิจ ธุระ
 ใน การ ตั้ ทำ มาหา กิน แล ใน กิจ ที่ จะ ธุระ ทำ
 การ หา ก่า ไร ก็ ดี ฝ่าย คน ใน บังคับ ของ ประเทศ
 ที่ ทำ สัญญา นี้ ถ้อย ที่ ต่าง จะ ได้ รับ ผล ใน เวลา
 ที่ อยู่ ใน อาณา จักร แล อาณา เขต ของ อีก ฝ่าย
 หนึ่ง เสมอ เหมือน กับ ที่ ได้ มี แก่ คน ใน บังคับ
 ฤ ชาว เมือง ของ ประเทศ ที่ ไป รด ให้ ได้ ประโยชน์
 อย่าง ยิง

ข้อ ๔

ในระหว่าง อาณาจักร แด อาณา เขต ทั้ง สองฝ่าย ที่ได้ ทำ สัญญา นี้ จะต้องมี การ ค้า ขาย แด การ เติ น เรือ ไป มา ได้ โดย สดวก เต็ม ที่ ทั้ง หมด เสมอ กัน ทั้ง สอง ฝ่าย คน ใน บังคับ ของ ประเทศ ที่ ทำ สัญญา โหญ่ นี้ ต่าง ฝ่าย ถ้อย ที่ ต้อง ไป มา หา กัน ได้ ตาม อ่า เภอใจ โดย สดวก แด ปราศ จาก ภัย น ตราย พร้อ ม กับ กำ บั้น แด สิ้น ค้า ยัง ทำ แด ดำ นำ ทุ ก แห่ ง ใน อาณา จักร แด อาณา เขต ของ อื่ ก ฝ่าย หนึ่ง ซึ่ง ได้ เป็ ก ให้ มี การ ค้า ขาย แด การ เติ น เรือ ต่อ เมือง ต่าง ประเทศ

ข้อ ๕

คน ใน บังคับ ของ ประเทศ ที่ ทำ สัญญา โหญ่ นี้ ต่าง ฝ่าย ถ้อย ที่ ต้อง ได้ มี ได้ รับ ผล ใน อาณา จักร แด อาณา เขต ของ อื่ ก ฝ่าย หนึ่ง เสมอ เหมือน กับ คน ใน บังคับ ฤ ชาว เมือง ของ ประเทศ ที่ โปรด ให้ ได้ ประโยชน์ อย่าง ยิ่ง ใน การ ทั้ง พวง ซึ่ง เกี่ยว จ้อ บใน ภาชี ของ ที่ ชน ไป มา ภาย ใน เมือง ใน การ เก็บ สิ้น ค้า ไว้ ที่ โรง พัก ใน เงิน อนุญาต เกื่อ กุด การ ค้า ขาย ใน การ ช่วย เกื่อ หนุน ให้ สดวก ใน การ ตรวจ แด ตั ว ภา สิ้น ค้า ทั้ง ใน การ คิน ภาชี สิ้น ค้า กัด บั ออก ไป นอก เมือง ด้วย

ข้อ ๖

ห้าม ไม่ ให้ เก็บ ภาชี อย่าง อื่น ฤ สูง ขึ้น ไป ใน การ ซึ่ง บรรทุก สิ่ง ของ ที่ เกิด ขึ้น ฤ ที่ ทำ ขึ้น อย่าง ไต ๆ ใน อาณา จักร แด อาณา เขต ของ ส้ม เต็จ พระเจ้า กรุง สยาม ไม่ จำ เภา ว่า ของ นั้น มา ถึ ง อยู่ จาก ที่ แห่ ง ไต ๆ ที่ เข้า ไป ยัง อาณา จักร แด อาณา เขต ของ ส้ม เต็จ พระเจ้า กรุง ยี่ บู่ น กับ ห้าม ไม่ ให้ เก็บ ภาชี อย่าง อื่น ฤ สูง ขึ้น ไป ใน การ ซึ่ง บรรทุก สิ่ง ของ ที่ เกิด ขึ้น ฤ ที่ ทำ ขึ้น อย่าง ไต ๆ ใน อาณา จักร แด อาณา เขต ของ ส้ม เต็จ

พระเจ้า กรุง ยี่ บู่ น ไม่ จำ เภา ว่า ของ นั้น มา ถึ ง อยู่ จาก ที่ แห่ ง ไต ๆ ที่ เข้า ไป ยัง อาณา จักร แด อาณา เขต ของ ส้ม เต็จ พระเจ้า กรุง สยาม นั้น ยิ่ง กว่า ที่ ได้ เก็บ ภาชี ซา เข้า จาก สิ่ง ของ ที่ เกิด ฤ ที่ ทำ ขึ้น ใน เมือง ต่าง ประเทศ อื่ น ๆ แด จะ ต้อง ไม่ ห้าม สิ่ง ของ อัน ไต ๆ ที่ ได้ เกิด ขึ้น ฤ ได้ ทำ ขึ้น ใน อาณา จักร แด อาณา เขต ของ ประเทศ ที่ ทำ สัญญา โหญ่ นี้ ฝ่าย ไต ฝ่าย หนึ่ง ซึ่ง บรรทุก เข้า ไป ใน ประเทศ อื่ ก ฝ่าย หนึ่ง ไม่ จำ เภา ว่า ของ นั้น บรรทุก มา จาก ที่ แห่ ง ไต ๆ อัน เป น ของ อย่าง เดียว กัน กับ ที่ เกิด ขึ้น ฤ ที่ ทำ ขึ้น ใน เมือง อื่ น ๆ ที่ ไม่ ต้อง ห้าม ไม่ ให้ บรรทุก เข้า ไป เหมือน กัน ความ ตอน ท้าย ใน ข้อ นี้ ไม่ ใช้ ไป ถึ ง การ ที่ ต้อง ห้าม เพื่อ การ ศัก ษา ภา บาด ฤ เพื่อ การ อื่ น ๆ ซึ่ง เป น ส้ม ยี จะ ต้อง ห้าม ด้วย ความ จำ เป น เพื่อ จะ คัม ครอง บั ง กัน สรรพ นัน ตราย ไม่ ให้ มี ต่อ ตัว คน ฤ ต่อ สัตว พาหนะ ฤ ต่อ ภา ชนะ สิ่ง ซึ่ง จะ เป น ประโยชน์ ใช้ ใน การ เภาะ ปลุก ด้วย

ข้อ ๗

ห้าม ไม่ ให้ เก็บ ภาชี อากร ฤ ค่า อไร ๆ อย่าง อื่ น ฤ สูง ขึ้น ไป ใน อาณา จักร แด อาณา เขต ของ ประเทศ ที่ ทำ สัญญา โหญ่ นี้ ฝ่าย ไต ฝ่าย หนึ่ง ใน สิ่ง ของ ซึ่ง บรรทุก ออก ไป อย่าง ไต ๆ ยัง ประเทศ อื่ ก ฝ่าย หนึ่ง นั้น ยิ่ง กว่า เช่น ที่ เสีย ภาชี อยู่ ฤ ควร จะ เสีย ภาชี ต่อ ไป ได้ ใน สิ่ง ของ อย่าง เดียว กัน ที่ ได้ บรรทุก ออก ไป ยัง เมือง ต่าง ประเทศ อื่ น ๆ แด จะ ต้อง ไม่ ห้าม สิ่ง ของ อัน ไต ซึ่ง บรรทุก ออก จาก อาณา จักร แด อาณา เขต ของ ประเทศ ที่ ทำ สัญญา นี้ ทั้ง สอง ฝ่าย ฝ่าย ไต ฝ่าย หนึ่ง ไป ยัง ประเทศ อื่ ก ฝ่าย หนึ่ง เป น สิ่ง อัน เดียว กัน กับ ที่ ไม่ ต้อง ห้าม ไม่ ให้ บรรทุก ออก ไป ยัง เมือง อื่ น ๆ เหมือน กัน

ข้อ ๘

บรรดาสิ่งทั้งปวง อันเป็นของที่จะบรรทุกเข้าไปได้ ไม่ต้องห้ามตามกฎหมายอยู่ในเวลานี้ฤๅเวลาต่อไปภายหน้า ยังทำเรื่องในอาณาจักรแลอาณาเขตร ของสมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม โดยเรื่องกำนันไทยฤๅเรื่องกำนันของประเทศ ที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่งนั้น ก็ จะบรรทุกเรื่องกำนัน ยี่ปุ่น เข้าไป ยังทำเรื่องเหล่านั้น ได้เสมอเหมือนกัน โดยไม่ต้องเสียภาษี ฤๅค่าธรรมเนียมอย่างใด ๆ ยิ่งกว่าที่เก็บจากของที่บรรทุกเข้าไป โดยเรื่องกำนันไทยฤๅเรื่องของประเทศ ที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง แต่ถ้อยที่ถ้อยให้ประโยชน์เสมอกัน บรรดาสิ่งทั้งปวง อันเป็นของที่จะบรรทุกเข้าไปได้ ไม่ต้องห้ามตามกฎหมาย อยู่ในเวลานี้ฤๅเวลาต่อไปภายหน้า ยังทำเรื่องในอาณาจักรแลอาณาเขตร ของสมเด็จพระเจ้ากรุง ยี่ปุ่น โดยเรื่องกำนัน ยี่ปุ่น ฤๅเรื่องกำนันของประเทศ ที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่งนั้น ก็ จะบรรทุกเรื่องกำนันไทย เข้าไป ยังทำเรื่องเหล่านั้น ได้เสมอเหมือนกัน โดยไม่ต้องเสียภาษี ฤๅค่าธรรมเนียมอย่างใด ๆ ยิ่งกว่าที่เก็บจากของที่บรรทุกเข้าไป โดยเรื่องกำนัน ยี่ปุ่น ฤๅเรื่องของประเทศ ที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง การซึ่งถ้อยที่ถ้อยทำเสมอกัน ต่อกัน เช่นนี้ จะต้อง มีผลไปตลอด โดยไม่จำเพาะ ว่าสิ่งของเช่นนี้ จะตรงมาจากที่เดิมของสิ่งนั้น ฤๅจะมาจากที่แห่งอื่น ๆ ก็เหมือนกันทั้งสิ้น

ในอากรอย่างเดียวกันนี้ จะต้องทำให้เสมอกันแท้ ใน การ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของซึ่งบรรทุกออกไป เพราะฉะนั้นภาษีขึ้นในแลภาษีขาออก จะต้องเสียเหมือนกัน เงินอนุญาติเก็บกุดการค้าขาย แลคืนภาษีสินค้าที่บรรทุกกลับก็ ต้อง

ยอมให้เหมือนกัน ในอาณาจักรแลอาณาเขตรของ ประเทศ ที่ทำสัญญานี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เมื่อเวลาบรรทุกสิ่งของใด ๆ ซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายออกไปจากที่นั้น ไม่จำเพาะว่าการบรรทุกออกไปเช่นนี้ จะเปนในเรื่องกำนันไทยฤๅ ยี่ปุ่น ฤๅเรื่องของประเทศอื่น แต่ไม่จำเพาะว่าจะ บรรทุกไป ยังที่แห่งใด ๆ จะเปนทำเรื่องของประเทศ ที่ทำสัญญานี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ฤๅเปนทำเรื่องของประเทศอื่น ๆ ก็เสมอเหมือนกันทั้งสิ้น

ข้อ ๙

ห้ามไม่ให้เก็บภาษีฤๅค่าธรรมเนียมอย่างอื่น ฤๅสูงขึ้นไป ในจำนวนน้ำหนักตันที่จเรือกำนันก็ดี ในค่าประกาศ ฤๅค่าเบ็ดเตล็ดก็ดี ในค่านำร่องค่าห้ามเรือ บ้องกันโรค ค่าช่วยเรือ แลค่าของที่เสียฤๅ อับปางก็ดี ฤๅในค่าธรรมเนียมอย่างใด ๆ ที่เก็บในตำบลนั้น ๆ ก็ดี ณที่ท่าเรือแห่งใด ๆ ของกรุง สยาม นั้น จากเรือกำนัน ยี่ปุ่น ฤๅ ณที่ท่าเรือทั้งหลายของกรุง ยี่ปุ่น จากเรือกำนันไทย ยิ่งกว่าที่เรือกำนันสำหรับประเทศนั้นเอง เสียภาษี อยู่เปนสามัญประมาณ ฤๅที่เรือกำนันของประเทศที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง เสียภาษี ได้ อยู่ในการเหมือนกัน ณเวลานี้ฤๅต่อไปภายหน้าที่ท่าเรืออันเดียวกันนั้น การที่ประพุดิให้เสมอเหมือนกันเช่นนี้ ถ้อยที่ต่างที่จะต้องใช้ ไปถึงเรือกำนันของฝ่ายนั้น ๆ ไม่จำเพาะว่าเรือนั้นจะมาถึงจากท่าเรือแห่งใด ๆ แต่ไม่จำเพาะว่า เปนเรือจะออกไปยังแห่งใด ๆ

ข้อ ๑๐

ในการทั้งปวง ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าทอดท่า การเบ็ดล่อง การทอดอยู่ การขนของลง แลขึ้นจากเรือ ในท่าทอดในลำน้ำในอยู่ ในหนทางน้ำ

ในท่าจอด ฤๅในแม่น้ำ ของ อาณาจักร แล
 อาณาเขต ของ ประเทศ ทั้ง ฝาย หนึ่ง ฝาย หนึ่ง
 ต้องไม่ให้ประโยชน์ แก่เรือ ของ ประเทศ นั้น เอง
 ฤๅแก่เรือ ของ ประเทศ อื่น ๆ ในการ ซึ่ง เปน
 อย่างเดียวกัน แล้ว จะให้ แก่ เรือ ของ อีก ฝาย
 หนึ่ง เหมือนกัน ไม่ได้ ด้วย

ข้อ ๑๑

เรือรบ ฤๅเรือค้าขาย ของ ประเทศ ที่ ทำ
 สัญญา ใหญ่ หนึ่ง ฝายใด ฝาย หนึ่ง ซึ่ง ถูก พายุ
 ฤๅ มีเหตุ ทุกข์ยาก อย่าง อื่น ๆ จำเป็น ต้อง เข้า บัง
 อาไศรย์ ใน ท่าเรือ แห่ง หนึ่ง ของ ประเทศ อีก ฝาย
 หนึ่ง แล้ว ต้อง ยอม ตามใจ ใน การ ที่ จะ แต่ง
 เรือ ใหม่ ณ ที่ นั้น ใน การ ที่ จะ หา เสริม ยิง อาหาร
 ที่ จำเป็น ทุก อย่าง แล ใน การ ที่ ออก เรือ ต่อ ไป
 ใน ทล่น นั้น โดยไม่ต้อง เสีย ค่า ขรรณนิยม อันใด
 ยิ่งกว่า ที่ เรือ ของ ประเทศ นั้น จะ เสีย ได้ แต่ อย่าง
 ไร ๆ ก็ดี ถ้า เปน การ ที่ นายเรือค้าขาย จำเป็น
 จะ ต้อง จำหน่าย ดิน ค้า ส่วน หนึ่ง เพื่อ ที่ จะ ได้ เงิน
 มา ใช้ จ่าย แล้ว นายเรือ จะ ต้อง ทำ ตาม ข้อ บังคับ
 แล พักัด ใน ท้อง ที่ ซึ่ง นายเรือ ได้ ไป ถึง อยู่ นั้น ด้วย

ถ้าเรือรบ ฤๅเรือสินค้า ถ้าใด ถ้าหนึ่ง ของ
 ประเทศ ที่ ทำ สัญญา หนึ่ง ฝายใด ฝาย หนึ่ง ได้ คิด ตัด
 ฤๅ อับปาง ตาม ฝั่ง ทล่น ของ อีก ฝาย หนึ่ง แล้ว
 กำปั่น ฤๅเรือ เช่นนี้ กับ ทั้ง เครื่อง แต่ง เรือ แล เครื่อง
 ภาชนะ ใช้ สรรย ทั้งปวง สำหรับ เรือ กับ สิ่ง ของ
 แล ดินค้า ที่ ช่วย มา ได้ จาก เรือ ทั้ง ของ สิ่งใด ๆ
 ที่ พัง ได้ ทั้ง ตง ทล่น ฤๅ เงิน ที่ ขาย ของ ได้ กับ ทั้ง
 หนังสือ ที่ ค้น พบ ใน เรือ ซึ่ง ได้ คิด ตัด ฤๅ อับปาง
 ทั้งปวงนี้ ต้อง ส่ง คืน ให้ แก่ เจ้า ของ เรือ นายเรือ
 ฤๅ ผู้รับ ชุระ เจ้า ของ เรือ ใน เวลา ที่ มา เรียก
 รับ ไป ถ้า เจ้า ของ เรือ นายเรือ ฤๅ ผู้รับ ชุระ
 เช่นนี้ ไม่ อยู่ ณ ที่ ตำบล นั้น แล้ว ของ เหล่า นั้น
 ก็ ต้อง ส่ง ให้ แก่ กงสุล เชนรเวด กงสุล ไวซ กงสุล ฤๅ

พนักงาน กงสุล ฝาย สยาม ฤๅ ฝาย ยี่มุ่น ผู้ ซึ่ง มี
 นำ ที่ อยู่ ใน แขวง ที่ เรือ คิด ตัด ฤๅ อับปาง อยู่ ณ
 เมื่อ มา เรียก รับ ไป ภายใน เวลา ซึ่ง กำหนด ไว้
 ใน กฎหมาย ของ ประเทศ นั้น ๆ แล กงสุล ก็ดี เจ้า
 ของ เรือ นายเรือ ฤๅ ผู้รับ ชุระ เช่น ว่า นี้ ก็ดี
 ต้อง ใช้ เงิน แต่ เพียง ค่า ที่ ต้อง เก็บ รักษา สัมบัติ
 นั้น กับ ทั้ง ค่า ช่วย เรือ แล ของ ที่ เสีย ฤๅ อับปาง
 ฤๅ ค่า อื่น ๆ ซึ่ง ควร จะ เสีย เหมือนกัน ใน การ
 อับปาง ของ เรือ สำหรับ ประเทศ นั้น เอง

สิ่งของ แล ดินค้า ที่ ช่วย มา ได้ จาก การ อับปาง
 นั้น ศัวงต เว้น ไม่ เก็บ ภาษี ศักด การ ทุก อย่าง
 ยาเสีย แต่ ที่ ได้ ปรากฏ ชัดว่า เปน ของ สำหรับ
 จำหน่าย ให้หมดไป จึง จะ ต้อง เสีย ภาษี
 ตาม ขรรณนิยม

ใน การ ที่ เรือ ของ คน ใน บังคับ ประเทศ ที่ ทำ
 สัญญา หนึ่ง ฝาย หนึ่ง ได้ คิด ตัด ฤๅ อับปาง อยู่ ใน
 อาณาจักร แล อาณาเขต ของ ประเทศ อีก ฝาย หนึ่ง
 ถ้า เจ้า ของ เรือ ฤๅ นายเรือ ฤๅ ผู้ อื่น ที่ รับ ชุระ
 เจ้า ของ เรือ นั้น ไม่ ได้ อยู่ ณ ที่ นั้น กงสุล เชน
 รเวด กงสุล ไวซ กงสุล ฤๅ พนักงาน กงสุล ของ ฝาย
 นั้น มี อำนาจ ที่ จะ เข้า ช่วย เปน ชุระ ว่า กล่าว
 เพื่อ จะ ให้ ได้ ช่วย เกื้อหนุน แก่ คน ใน บังคับ ประเทศ
 นั้น ตาม การ ที่ จำเป็น ถ้า เจ้า ของ เรือ นาย
 เรือ ฤๅ ผู้รับ ชุระ ของ เรือ นั้น อยู่ ณ ที่ นั้น ต้อง
 การ ให้ พนักงาน กงสุล ช่วย ตั้ง ว่า มา นี้ ที่ ช่วย
 ได้ เหมือนกัน

ข้อ ๑๒

เรือรบ ของ ประเทศ ที่ ทำ สัญญา ใหญ่ หนึ่ง ฝาย
 ไค ฝาย หนึ่ง จะ เข้า จะ อยู่ แล จะ ซ่อมแซม เรือ
 ใน ท่าเรือ ที่ แห่ง ไค ใน ประเทศ อีก ฝาย หนึ่ง
 ซึ่ง ยอม ให้ เรือ รบ ของ ประเทศ ที่ โปรด ให้ ได้ ประ
 โยชน์ อย่าง ยิ่ง เข้า ไป แล้ว ได้ เรือรบ ทั้งหลาย
 นี้ ต้อง ยอม ทำ ตาม ข้อ บังคับ ทั้งหลาย ด้วย

เหมือนกัน แต่ได้มีเกียรติยศ มีผล มีประโยชน์
แต่มีการ ยกเว้นเหมือนกัน กับที่ให้มีอยู่ใน
บัดนี้ ฤๅจะได้ ให้มีต่อไป ภายหน้าแก่ บรรดา
เรื่อบของ ประเทศที่ โปรดให้ ได้ประโยชน์
อย่างยิ่ง

ข้อ ๑๓

ประเทศที่ ทำสัญญา นี้ ทั้งสอง ฝ่าย ยอม
ตกลงกันว่า ในการ ที่ เกี่ยวกับการ งาน ค้าขาย
แต่ การเดิน เรือ นั้น ประโยชน์ การที่ โปรดให้
ฤๅ การ ยกเว้น อันใด ๆ ซึ่ง ประเทศที่ ทำ สัญญา นี้
ฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง ได้ อนุญาต ให้แล้ว ฤๅ จะ อนุ
ญาต ให้ต่อไป ใน ภายหน้า แต่ รัฐบาล ฤๅ เรือ
ฤๅ ดินค้า ฤๅ คน ใน บังคับ ฤๅ คน ชาวเมือง
ประเทศอื่น ๆ แล้ว ต้อง อนุญาต แม่ไป ให้แก่
รัฐบาล เรือ ดินค้า คน ใน บังคับ ฤๅ คน ชาว
เมือง ของ อีก ฝ่าย หนึ่ง นั้น โดย ทันที แต่ โดยไม่
มี ข้อ แลก เปลี่ยน กัน ด้วยว่า เป็น ความ ประสงค์
ของ สอง ประเทศ ว่า การงาน ค้าขาย แต่ การ
เดิน เรือ ของ ฝ่ายใด ฝ่าย หนึ่ง นั้น อีก ฝ่าย หนึ่ง
ต้อง ทำให้ เสมอ เหมือน กัน กับการ ของ ประเทศ
ที่ โปรดให้ ได้ ประโยชน์ อย่าง ยิ่ง นั้น ทุก อย่าง

ข้อ ๑๔

หนังสือ สัญญา นี้ ต้อง ใช้ กัน โดย ทันที ขณะ
เมื่อ ได้ แลก เปลี่ยน หนังสือ พระบรม ราชานุญาต
นั้น แต่ จะ ใช้ ได้ อยุ่ มี กำหนด สิบ ปี แต่ ค่อนั้น ไป
จนกว่า จะ สิ้น กำหนด ปีหนึ่ง ตั้งแต่ วัน ซึ่ง ประเทศ
ที่ ทำ สัญญา นี้ ฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง จะ ได้ บอก แก่ อีก
ฝ่าย หนึ่ง ว่า จะ เลิก สัญญา นี้ เสีย

ข้อ ๑๕

หนังสือ สัญญา นี้ ได้ ลง ชื่อ กัน ภาษา ละสอง
ฉบับใน ภาษาไทย ภาษา ยี่ปุ่น แล ภาษา อังกฤษ
แต่ ถ้า จะ ปรากฏว่า มี เนื้อ ความ คลาดเคลื่อน
กัน อย่งใด ใน ระหว่าง ภาษาไทย กับ ภาษา ยี่ปุ่น แล้ว

การ ที่ คลาดเคลื่อน เช่น นี้ จะ ต้อง วินิจฉัย ให้ สำเร็จ
เด็ด ขาด ไปตาม เนื้อ ความ ใน ภาษา อังกฤษ

ข้อ ๑๖

หนังสือ สัญญา นี้ จะ ต้อง มี พระบรม ราชาน
ุญาต แต่ หนังสือ พระบรม ราชานุญาต นั้น
ต้อง แลก เปลี่ยน กัน ณ ที่ กรุง เทพ มหา นคร
โดย เร็ว ที่ จะ กระทำ ได้

ในการ ที่ จะ ทำ ให้ เป็น หลักถาน มั่นคง ผู้
มี อำนาจ เต็ม ทั้ง สอง ฝ่าย ได้ ลง ชื่อ ประทับ ตรา
หนังสือ สัญญา นี้ ไว้ เป็น สำคัญ

หนังสือ สัญญา นี้ ได้ ทำ ภาษา ละสอง ฉบับ
ตาม ภาษา รวม หก ฉบับ ณ กรุง เทพ มหา นคร
วันที่ ยี่สิบ ห้า เดือน กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร์
ศก ๑๑๖ ตรงกับ วันที่ ยี่สิบ ห้า เดือน ที่สอง
ศักราช ยี่ปุ่น แผ่นดินไม่ยี่ปี ที่ ๑๓ แล คฤสุต
ศักราช ๑๘๘๘

เช่น เทววงษ์ วโร ประการ ประทับ ตรา
เช่น อินระเก้ มนสิโร ประทับ ตรา

บรรพที่๓ สัญญา

ใน ขณะ เมื่อ จะ ลง ชื่อ หนังสือ สัญญา ทาง
พระ ราชไมตรี ทาง ค้าขาย แต่ การเดิน เรือ
ใน ระหว่าง กรุง สยาม กับ กรุง ยี่ปุ่น ณ วันที่ ผู้ มี
อำนาจ เต็ม ของ ประเทศ ที่ ทำ สัญญาใหญ่ ทั้ง สอง
ฝ่าย ได้ ปฏิญาณ ข้อ ความ สัญญา ไว้ ต่อ ไป
ดังนี้ว่า

๑ รัฐบาล ฝ่าย สยาม ยอม ให้ พนักงาน กงสุต
ยี่ปุ่น ทำ การ มี อำนาจ ศาด เหนือ คน ใน บังคับ
ยี่ปุ่น ใน กรุง สยาม ไป จนกว่า จะ ได้ จัดกรรม นิยมใหม่
ใน ตุลาการ ให้ บริบูรณ์ แล้ว คือว่า จน ถึง เวลา
ที่ได้ ใช้ กฎหมาย พระ ชรรมสาตรา อาญาโทษ ๑
พระ ชรรมสาตรา กระบวน ชำระ ความ อาญา ๑ พระ
ชรรมสาตรา เฟ่ง พด เรือ ณ วันไว้ แต่ ดักษณ ดำมี

ภริยา กับ ดัชนี มรรคา ๑ พระธรรมศาสดิ
กระบวนชำระความแพ่ง ๑ กับ พระธรรมนุญ
ศาลยุติธรรมทั้งหลาย ๑

๒ รัฐบาล ยี่สิบ ยอม รับ ให้คนในบังคับ
กับเรือกำปั่น ฝ่ายยี่สิบ ซึ่งเจ้าไปยังกรุงสยาม
กระทำตาม ข้อบังคับ การค้าขาย แด่ พิกัด ศุภกถ
ที่ใช้อยู่ในกรุงสยาม ณบัดนี้ ตามที่ เกี่ยวข้อง
กับคนในบังคับ ฤๅ ชาวเมือง แล เรือกำปั่น
ของ ประเทศอื่น ๆ ที่มี หนังสือ สัญญา
กับ กรุงสยาม

ข้อบังคับ แด่ พิกัด เช่นว่านี้ ต้อง เป็น ที่
แก้ไขใหม่ได้ ในเวลาเมื่อกรุงสยาม ฤๅ กรุง
ยี่สิบ บอกดวงน้ำให้ ทราบกันว่าจะขอ แก้
สิบสอง เดือน ก่อน แล้วยกแก้ไขได้

บรรดาเงินพินัยแต่ค่าปรับโทษ ที่ได้ตั้งโทษ
ผู้กระทำผิดต่อ ข้อบังคับ ฤๅ ต่อ ข้อความใน
หนังสือ สัญญา ที่ลง ชื่อกันวันนั้น ต้องส่งให้
แก่ รัฐบาล ฝ่ายสยาม

๓ ข้อความ คู่เถียง กัน อันใด ซึ่ง จะ เกิดขึ้น
เกี่ยวข้อง กับ การ ที่ตี ความหมาย ฤๅ การ ที่ จะ
กระทำให้สำเร็จ ตาม หนังสือ สัญญา ที่ลง ชื่อวันนั้น
ฤๅ เหตุการ ที่จะมีต่อไปว่า กระทำผิด ข้อ สัญญา
อย่างไร ๆ นั้น เมื่อได้ ปฎิษากันโดยทางตรง
เพื่อที่จะให้ตกลงกันโดยเรียบร้อยไม่ได้แล้ว จะ
ต้องยอมยกให้ กรรมการ คนกลาง วินิจฉัย แล
การ ที่คนกลาง เช่นว่านี้ ตัดสิน เป็น อย่างไร ๆ
รัฐบาล ทั้ง สอง ฝ่าย ต้อง กระทำตาม อย่างนั้น ๆ
ทุกประการ

ผู้ซึ่งเป็น กรรมการ เช่นว่านี้ รัฐบาล ทั้ง
สอง ฝ่าย ต้องเลือก ขึ้นโดย ปฎิษากัน
ถ้า ปฎิษากันไม่พร้อมกันก็ได้ ก็ให้ต่างฝ่ายต่างเลือก
คนกลาง ช่างละ คนหนึ่ง ฤๅ ช่าง ละ หลายคน
มีจำนวนเท่ากัน แล้วยกคนกลาง ทั้งหลาย ที่ได้ตั้ง

ขึ้น ดังนี้ ต้องเลือก ผู้ ชัดชาน อีก คนหนึ่ง ด้วย
กระบวน พิจารณา ของ คน กลาง นั้น ประเทศ
ที่ ทำ สัญญา ทั้ง สอง ฝ่าย ต้อง พร้อมกัน กำหนด
ขึ้นไว้ ทุกครั้ง ทุกคราวไป ถ้าไม่พร้อมกัน กำหนด
ขึ้นได้ แล้วยก กรรมการ คนกลาง ที่มี อำนาจ ที่จะ
กำหนดกัน ขึ้น เอง ก่อน เวลา พิจารณา ความ นั้น

ผู้มีอำนาจ เดิม ที่ จะ ลง ชื่อ ท้าย หนังสือ นี้
ทั้ง สอง ฝ่าย ได้ยินยอม ตกลงกัน แล้วว่า บรรทุก
สัญญา นี้ ต้องให้ นำไป เสนอ ยัง ประเทศ ซึ่ง ทำ
สัญญา ใหญ่ นี้ ทั้ง สอง ฝ่าย พร้อมกัน กับ หนังสือ
สัญญา ด้วย แล ตกลง กัน ว่า เมื่อ หนังสือ สัญญา
ได้ มี พระบรมราชานุญาต แล้ว ข้อความ ทั้งปวง
ที่ตกลงใน บรรทุก สัญญา ต้อง ถือว่า เป็น ที่ ทรง
พระราชดำริเห็นชอบด้วยแล้ว เหมือนกัน โดย
ไม่จำเป็น ต้อง มี หนังสือ พระบรมราชานุญาต ตาม
แบบอีกต่อไป

ในการที่จะ กระทำให้เป็น หลักฐานมั่นคง ผู้
มีอำนาจ เดิม ทั้ง สอง ฝ่าย ได้ลง ชื่อ ประทับตรา
บรรทุก สัญญา นี้ ไว้เป็น สำคัญ

บรรทุก สัญญา นี้ ทำ ที่ กรุง เทพมหานคร
วันที่ ๕๕ เดือน กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร์ ศก ๑๓๒
ตรงกับ ศักราช ยี่สิบ แผ่นดิน ไม้ปีที่ ๓๑
แลศกุตศักราช ๑๘๘๘

เช่น เฑาะวงษ์ วัโรประการ ประทับตรา
เช่น อินะคะกี มั่นชิโร ประทับตรา

พระราชาคณะ เป็ดย่น พระ อาราม
ด้วย ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้พระ
ธรรมโวธม พระราชาคณะ วัดบพิตรภิมุข
เป็น พระราชาคณะ อยู่ วัดอรุณราชวราราม
แล โปรดเกล้าฯ ให้ พระราชมนู พระราชา
คณะ วัดอรุณราชวราราม เป็น พระราชาคณะ
วัดบพิตรภิมุข